

คุณธรรมนำการพัฒนา
ยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรม

ประเวศ วะสี

(ยกร่างเพื่อประกอบการทำยุทธศาสตร์)

คุณธรรมนำการพัฒนา ยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรม

ประเภท วะลี

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สิ่งพิมพ์อันดับที่ ๒๒/๒๕๕๙

จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดทำเผยแพร่ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม)

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้(องค์การมหาชน)

๖๙/๑๖-๑๗ อาคารวิทยาลัยการจัดการ

มหาวิทยาลัยมหิดล ถนนวิภาวดีรังสิต

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐๒๖๕๔ ๕๕๐๐

โทรสาร ๐๒๖๕๔ ๕๕๐๑

website : <http://www.moralcenter.or.th>

เอกสารเผยแพร่โดย

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม)

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

๑ ความมุ่งมั่น ร่วมกัน

คนไทยทั้งปวงล้วนมีความปรารถนาอย่างเดียวกัน คือ ต้องการอยู่ในสังคมที่ดีงาม และมีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

สังคมที่ดีงามและอำนวยประโยชน์สุขร่วมกันต้องเป็น สังคมที่มีจิตสำนึกทางคุณธรรมและจริยธรรมสูง

สังคมที่เอาแต่เงินเป็นตัวตั้งโดยขาดจิตสำนึกทางคุณธรรมและจริยธรรม จะนำไปสู่ความเสื่อมเสียทางศีลธรรมอย่างหนัก ความขัดแย้ง ความรุนแรง และวิกฤตการณ์ต่างๆ

คนไทยควรมีความมุ่งมั่นร่วมกันที่จะสร้างสังคมที่มีคุณธรรมนำการพัฒนาเพื่อความสุขความเจริญอย่างแท้จริง

หลักการ

(๑) หลักแผ่นดิน

สังคมจะพัฒนาไปสู่ความร่มเย็นเป็นสุขไม่ได้ ถ้าปราศจากพื้นฐานทางคุณธรรมจริยธรรม พระปฐมบรมราชโองการที่ว่า

**“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”**

ควรจะเป็นหลักแผ่นดินว่า แผ่นดินจะต้องมีธรรมหรือความถูกต้อง ประโยชน์สุขหรือความร่มเย็นเป็นสุขจึงจะเกิดขึ้นได้จริง

ทุกภาคส่วนของสังคมไทยจึงควรสร้างจิตสำนึกทาง
คุณธรรมจริยธรรม และขับเคลื่อนให้คุณธรรมจริยธรรมเป็น
พลังของการพัฒนาทุกประเภท รัฐบาลมีเจตจำนงแน่วแน่ที่จะ
ทำให้คุณธรรมนำการพัฒนาเป็นระเบียบวาระแห่งชาติพร้อม
ด้วยนโยบายและยุทธศาสตร์

(๒) สังคมคุณธรรม

สังคมคุณธรรมควรจะประกอบด้วยหลักการอย่างน้อย
๘ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. เป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน
๒. มีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ และเศรษฐกิจพอเพียง
๓. อนุรักษ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม อนุรักษ์
และใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
๔. เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุก
คน
๕. มีความเป็นธรรมทางสังคม
๖. มีสันติภาพ สามารถใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหา
ความขัดแย้ง
๗. มีการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
๘. มีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคม

(๓) คุณธรรม

ประกอบด้วยคุณธรรมอย่างน้อย ๘ ประการ คือ

๑. ความซื่อสัตย์สุจริต
๒. ความมีน้ำใจ ความไม่ทอดทิ้งกัน ความมีจิต-
สาธารณะรับผิดชอบต่อส่วนรวม
๓. มีความขยันขันแข็ง อดทน อดกลั้น พึ่งตนเอง
ได้ ไม่มัวเมาในอบายมุข
๔. มีสัมมาชีพ มีความพอเพียง
๕. มีความเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของ
คนทุกคน สามารถรวมตัวร่วมคิดร่วมทำอย่าง
เสมอภาค
๖. อนุรักษ์วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
ธรรมชาติ มีการใช้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
๗. มีความยุติธรรม และแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วย
สันติวิธี
๘. มีการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(๔) ภัยแฝงอยู่ที่การเอาคนและพื้นที่เป็นตัวตั้ง

ปัญหาของการพัฒนาที่แล้วมาอยู่ที่การเอาวัตถุ เทคโนโลยี และหน่วยงานเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาคนและพื้นที่เป็นตัวตั้ง เช่น

- ทางการศึกษาที่เอาผลิตผลการเกษตรเป็นตัวตั้ง ไม่ใช่เกษตรกร
- วัดก็เอาศาสนวัตถุเป็นตัวตั้งไม่ใช่พระ
- การศึกษาก็เอาเทคนิคการสอนเป็นตัวตั้งไม่ใช่ผู้เรียน
- แพทย์ก็เอาโรคเป็นตัวตั้งไม่ใช่คน
- การพัฒนาเศรษฐกิจก็เอาวัตถุหรือเงินเป็นตัวตั้ง ไม่ใช่ความสุขความเจริญของคน

การพัฒนาอย่างบูรณาการไม่แยกส่วนคือหลักการสำคัญของพัฒนาไปสู่ความเป็นอยู่เย็นเป็นสุข

การพัฒนาโดยเอากรมเป็นตัวตั้งไม่สามารถพัฒนาอย่างบูรณาการได้ เพราะกรรมมีลักษณะเป็นแห่งเป็นเรื่องๆ เช่น กรรมข้าว กรรมดิน กรรมน้ำ ฯลฯ **ต้องเอาพื้นที่** เช่น ชุมชน ท้องถิ่น จังหวัดเป็นตัวตั้ง และกรรมเป็นตัวสนับสนุน

(๕) ดรชรณีวัดความสุข

เราต้องการความร่มเย็นเป็นสุข แต่กลับไปใช้การวัดความเติบโตทางเศรษฐกิจ (จีดีพี) เป็นเครื่องวัดการพัฒนา ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาอย่างแยกส่วน และเสียสมดุลอย่างรุนแรง ควรสร้างและใช้ดรชรณีวัดความสุข ซึ่งจะวัดความเป็นสังคมคุณธรรม ดังกล่าวในข้อ (๒)

(๖) ระเบียบวาระแห่งชาติ

รัฐบาลประกาศเรื่องคุณธรรมนำการพัฒนาเป็นวาระแห่งชาติให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม ถือปฏิบัติที่จะส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทุกด้าน และมีการประเมินว่าได้มีการปฏิบัติตามระเบียบวาระแห่งชาตินี้มากน้อยเพียงใด และทำรายงานประชาชาติเรื่องคุณธรรมจริยธรรม

ยุทธศาสตร์ ๖ ประการ เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม

ยุทธศาสตร์เพื่อสร้างคุณธรรมพื้นฐานในสังคมประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ๖ ประการ ดังภาพที่ ๑ อันประกอบด้วย

- (๑) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งจังหวัด
- (๒) ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคม
- (๓) ยุทธศาสตร์การศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้
- (๔) ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งขององค์กรทางศาสนา
- (๕) ยุทธศาสตร์ระบบบริการสุขภาพที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์
- (๖) ยุทธศาสตร์การสื่อสารสร้างสรรค์เพื่อขยายความดีให้เต็มแผ่นดิน

ซึ่งขยายความในแต่ละยุทธศาสตร์ดังนี้

**(๑) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียงและ
การพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งจังหวัด**

ในทุกจังหวัดมีความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนทั้งรัฐ ท้องถิ่น ชุมชน และประชาสังคม ส่งเสริมการพัฒนาอย่างบูรณาการที่มีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐาน โดยเน้นการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่

การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็นรากฐานของสังคมคุณธรรมและความอยู่เย็นเป็นสุข

ควรมีการจัดสรรการใช้ที่ดินและเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้คนจำนวนมากที่สุด มีเศรษฐกิจพอเพียงและมั่นคง สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคมให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างบูรณาการ

ความสำเร็จจะอยู่ที่ความร่วมมือระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาคมจังหวัด โดยมีการวิจัยและการจัดการความรู้เป็นตัวขับเคลื่อน

กระทรวงมหาดไทยร่วมกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ ด้วยความสนับสนุนของกระทรวงสาธารณสุขและเครือข่ายองค์กรทางสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.)

ภาพที่ ๑ ยุทธศาสตร์ ๖ ประการเพื่อสร้างสังคมคุณธรรม

(๒) ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็ง ของชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคม

ยุทธศาสตร์นี้เป็นยุทธศาสตร์เพื่อจัดความสัมพันธ์ใหม่ในสังคม

ในสังคมหรือองค์กรใดที่มีความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง ระหว่างผู้มีอำนาจข้างบนกับผู้อยู่ไม่มีอำนาจข้างล่างจะอ่อนแอ ไม่มีพลังที่

จะเผชิญกับความซับซ้อนของสังคมปัจจุบัน ทำให้ประชาธิปไตย
และศีลธรรมเป็นไปได้

ความสัมพันธ์ในแนวราบมีพื้นฐานอยู่ที่การเคารพศักดิ์ศรี
ศรีและคุณค่าความเป็นคนของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มี
ความเสมอภาค และเข้ามารวมตัวร่วมคิดร่วมทำอย่างเท่าเทียมกัน

สังคมที่มีความสัมพันธ์ทางราบมากเรียกว่า**มีความเป็น
ประชาสังคม**

ความเป็นประชาสังคมทำให้เศรษฐกิจดี การเมืองดี และ
ศีลธรรมดี

ถ้าไม่มีความเป็นประชาสังคม การที่หวังจะเห็นสังคมศีล
ธรรมเป็นไปได้เลย

และไม่มีประชาธิปไตยที่ไหน ที่เป็นไปได้ โดยปราศจาก
ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นและ
ประชาสังคม เป็นยุทธศาสตร์สังคมที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นเครื่อง
มือสร้างเสริมประชาธิปไตย เศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์
วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ความยุติธรรมชุมชนและสันติวิธี
ระบบสุขภาพชุมชน การพัฒนาจิตใจ และสิ่งดีงามอื่นๆ

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเป็น
เจ้าภาพหลักในการทำยุทธศาสตร์นี้

(๓) ยุทธศาสตร์การศึกษา ที่คุณธรรมนำความรู้

การศึกษาต่างๆ มักเอาความรู้มาโดยไม่มีปัญญาตาม ความรู้ไม่มีพลังพอที่จะต้านทานอำนาจของความไม่ดีได้

ความรู้จึงถูกนำไปใช้ในเรื่องไม่ดีต่างๆ หรือถูกบงการด้วยความไม่ดี สังคมและโลกจึงวิฤตเพราะการศึกษาแบบนี้

การพัฒนาควรจะใช้ความดีหรือคุณธรรมนำแล้วตามด้วยความรู้ แท้ที่จริงความดีหรือคุณธรรมคือปัญญา

ความรู้กับปัญญาต่างกัน ความรู้อาจจะรู้อะไรเป็นเรื่องๆ และมักจะไม่มีจริยธรรมกำกับ แต่ปัญญาหมายถึงรู้ทั้งหมด ซึ่งรวมถึงรู้ตัวเองด้วย

การรู้ทั้งหมดและรู้ตัวเองทำให้สามารถจัดความสัมพันธ์ระหว่างตนกับผู้อื่นและสิ่งอื่นอย่างถูกต้อง

ความสัมพันธ์ที่ถูกต้องคือจริยธรรม เมื่อพูดถึงปัญญาจะมีจริยธรรมอยู่ด้วยเสมอ ในขณะที่ความรู้ไม่แน่ว่ามีจริยธรรมอยู่ด้วย

ยุทธศาสตร์การศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้จึงสำคัญยิ่ง

ในยุทธศาสตร์นี้ควรลดการเรียนแบบท่องวิชาลง แต่เพิ่มการเรียนรู้ในชีวิตจริงปฏิบัติจริง

ชีวิตจริงปฏิบัติจริงหรือวิถีชีวิตร่วมกันคือวัฒนธรรม

มนุษย์เรียนรู้ได้ดีที่สุดในฐานวัฒนธรรม

ในฐานวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตเป็นที่รวมของทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นแก่ชีวิต เช่น การทำมาหากินที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกัน การจัดการการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรม และยั่งยืน ความยุติธรรมชุมชน การไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง ขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนธรรม เป็นต้น

การเรียนรู้ในฐานวัฒนธรรม เอาชีวิตและการศึกษามาอยู่ที่เดียวกัน ไม่ใช่แยกส่วนอย่างการศึกษาปัจจุบัน ว่าชีวิตก็อย่างหนึ่ง การศึกษาก็อย่างหนึ่ง โดยแยกไปเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง

ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สิ่ง que เรียนรู้ในฐานวัฒนธรรมให้เป็นปัญญาที่สูงขึ้น แล้วนำปัญญากลับลงไปใช้ในชีวิตจริงและปฏิบัติจริงอีก

วงจรรู้จาก การปฏิบัติและการสังเคราะห์เป็นปัญญาที่สูงขึ้นแล้ววนกลับเอาไปใช้อีก แต่ละรอบจะทำให้ทั้งการปฏิบัติดีขึ้นและความรู้ที่ได้ดีขึ้น

นี่คือการใช้วัฒนธรรมเป็นฐานและวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือ กระบวนการเรียนรู้จะเป็นเครื่องมือส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนเข้มแข็ง และประชาสังคม รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรม

มหาวิทยาลัยควรจะสนับสนุนยุทธศาสตร์พอเพียงและการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งจังหวัดในรูปแบบหนึ่งมหาวิทยาลัยต่อหนึ่งจังหวัด ควรส่งเสริมจิตตปัญญาศึกษาในการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท รวมทั้งในสังคมโดยทั่วไป เพราะช่วยให้เกิดความสุข ความดี และความสำเร็จ

ในระบบการศึกษาควรทำแผนที่คนดีโดยค้นคว้าหาคนที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในแผ่นดิน

ถ้าการศึกษาค้นคว้าหาคนที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเหล่านี้แล้วนำมาสื่อสารเรียนรู้กัน จะขยายความดีให้เกิดขึ้นเต็มแผ่นดิน

กระทรวงศึกษาธิการควรจะเป็นแกนในการสร้างและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้

(๔) ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งขององค์กรทางศาสนา

องค์กรทางศาสนาเป็นทรัพยากรอันมีค่ามหาศาลของแผ่นดิน ทั้งประเทศมีวัดอยู่ประมาณ ๓๐.๐๐๐ วัด มีมัสยิดหลายพันแห่ง องค์กรทางศาสนาคริสต์ และศาสนาอื่นๆ อีกจำนวนหนึ่ง แม้ไม่มากเท่าวัดและมัสยิด

องค์กรทางศาสนาเคยเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีบทบาททั้งทางสังคม ทางวัฒนธรรม ทางจิตใจ และทางการศึกษา การพัฒนาสมัยใหม่ได้ทอดทิ้งองค์กรทางศาสนาไป

ในยุทธศาสตร์คุณธรรมนำการพัฒนา ควรส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรทางศาสนา ให้มีบทบาทอย่างเหมาะสมในสังคมสมัยใหม่

ปัญหาของคนสมัยใหม่ที่สำคัญคือความเครียด ถ้าส่งเสริมการจัดการวัดให้เป็นที่สะอาด ร่มรื่น มีอาจารย์สอนกรรมฐาน วัดจะช่วยให้เกิดสุขภาวะทางจิตและการพัฒนาจิตใจอย่างมาก

นอกจากนั้น ขณะนี้มีผู้สูงอายุที่เหงาอยู่กับบ้านจำนวนมาก เพราะลูกหลานไม่ได้อยู่บ้านเหมือนสมัยก่อน หากชุมชนจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่วัด เช่น มีการบรรยายธรรม และมีกิจกรรมร่วมกัน จะเป็นยาอายุวัฒนะอย่างดี และช่วยผ่อนคลายของลูกหลานไปได้มาก เขาก็พาพ่อแม่ปู่ย่าตายายไปวัด เย็นก็มารับกลับ เป็นต้น

พระที่วัดอาจวิจัยค้นคว้าหาผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบในชุมชน แล้วนำมาสื่อสารกันเช่นเดียวกับที่โรงเรียนอาจจะทำ ก็จะเป็นเครื่องให้ขยายความดีให้เต็มแผ่นดิน

สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา ศูนย์คุณธรรม สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ชุมชนท้องถิ่น ควรจะรับผิดชอบขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ อาจส่งเสริมให้มีเครือข่ายนักธุรกิจเพื่อศาสนา เข้ามาร่วมส่งเสริมการจัดการขององค์กรทางศาสนา

(๕) ยุทธศาสตร์ระบบบริการสุขภาพ ที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์

ระบบบริการสุขภาพเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนทุกคนตั้งแต่ครรภ์มารดาจนถึงเชิงตะกอน

ถ้ามีการจัดระบบบริการและพัฒนาจิตสำนึกของบุคลากรสาธารณสุขให้บริการที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์ได้ ระบบบริการสุขภาพก็จะเป็นเครื่องมือส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอันยิ่งใหญ่

นอกจากนั้น หากโรงพยาบาลชุมชนเข้มแข็งร่วมกับชุมชนเข้มแข็งจะสามารถสถาปนาระบบสุขภาพชุมชนอันกว้างใหญ่ไพศาล อำนวยประโยชน์สุขให้มหาชนชาวยามอย่างไพศาล

กระทรวงสาธารณสุขและองค์กรสุขภาพต่างๆ ควรรับผิดชอบขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้

(๖) ยุทธศาสตร์การสื่อสารสร้างสรรค์ เพื่อขยายความดีให้เต็มแผ่นดิน

ในแต่ละพื้นที่ที่มีความดีอยู่แล้วโดยไม่มีใครรู้เห็น ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเหล่านี้อาจเป็นชาวบ้าน ครู พระ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ หนายความ สื่อมวลชน หรือองค์กร เช่น วัด โรงเรียน โรงพยาบาล บริษัท ฯลฯ หากมีการทำแผนที่คนดีในทุกพื้นที่โดยโรงเรียน โดยวัด โดยโรงพยาบาล โดยชุมชนท้องถิ่น

ถิ่น หรือองค์กรอื่นใด แล้วนำมาสื่อสารกันให้รู้ในวงกว้าง จะสามารถทำให้ความดีขยายตัวเต็มแผ่นดิน

ยุทธศาสตร์นี้กำหนดให้สื่อสารมวลชนของรัฐนำเรื่องราวของการทำความดีมาสื่อสารกันอย่างกว้างขวางเป็นประจำ

ควรออก พรบ. องค์กรสื่อสารสาธารณะที่เป็นอิสระจากอำนาจรัฐและอำนาจเงิน สามารถสื่อสารทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และส่งเสริมการสื่อสารชุมชน ให้คนไทยรู้ความจริงโดยทั่วถึง รับรู้ความดีความงามที่มีในแผ่นดิน และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ ประเทศจะเกิดความถูกต้องดีงามโดยรวดเร็ว

รมต. สำนักนายกรัฐมนตรีที่กำกับดูแลสื่อสารมวลชนของรัฐ ควรรับผิดชอบยุทธศาสตร์นี้

เท่าที่กล่าวมาทั้ง ๖ ยุทธศาสตร์เป็นเพียงการฉายตัวอย่างอย่างย่อ เมื่อมีการทำยุทธศาสตร์จริงสามารถลงรายละเอียดและเพิ่มเติมได้อีกมาก

กลไก ขับเคลื่อนนโยบายและ ยุทธศาสตร์ สังคมคุณธรรม

นอกเหนือไปจากการที่แต่ละกระทรวงที่เกี่ยวข้องจะมี
คณะทำงานยุทธศาสตร์ของตัวเองแล้ว กลไกขับเคลื่อนนโยบาย
และยุทธศาสตร์อาจประกอบด้วย

- (๑) **คณะทำงานยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรม** ประกอบด้วยนักยุทธศาสตร์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงาน
เต็มเวลา ประสานความเข้าใจที่ถูกต้องในหมู่บุคคล
และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ขับเคลื่อนนโยบาย
และยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงส่งเสริม

การจัดการการวิจัยและการจัดการความรู้ที่สอดคล้อง
กับการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ และประ-
สานให้เกิดการปฏิบัติในพื้นที่

- (๒) คณะกรรมการอำนวยการนโยบายและยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรม มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนภาคประชาสังคมและภาควิชาการ โดยมีคณะทำงานยุทธศาสตร์เป็นเลขานุการ คณะกรรมการนี้อาจประชุมประมาณเดือนละหนึ่งครั้ง
- (๓) พิจารณาออกคำสั่งนายกรัฐมนตรี เรื่องนโยบายและยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรม เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพของผู้ปฏิบัติทั้งหมด
- (๔) สร้างโครงสร้างที่สามารถขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ได้อย่างต่อเนื่อง โดยที่รัฐบาลนี้มีอายุไม่นาน แต่ยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรมเป็นเรื่องที่ต้องขับเคลื่อนเป็นระยะยาว รัฐบาลในอนาคตอาจมีความสนใจแตกต่างกันไป ควรพิจารณาสร้างโครงสร้างที่มีพลังที่จะช่วยขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ต่อไปอย่างยั่งยืน

Lined writing area with horizontal lines.

คนไทยควรมี
ความมุ่งมั่น
ร่วมกันที่จะ
สร้างสังคมที่
มีคุณธรรมนำ
การพัฒนา
เพื่อความสุข
ความเจริญ